

ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

(Τρικούδια κ' Ξθίμα τής Καστοριάς)

Τά ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Μακεδονίας, μοιάζουν πολὺ μὲ τὰ Ἑλληνικά, στὶς γενικὲς τους γραμμὲς, λιγώτερο μὲ τὰ Βουλγαρικά καὶ ὅλας διόλου μὲ τὰ Σερβικά.

Θὰ περιορισθούμε σήμερα στὰ ἀγνωστα Χριστουγεννιάτικα ἔθιμα τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας.

Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, περὶ ζωηρὰ τὰ Χριστούγεννα γιορτάζονται στὴν Καστοριά καὶ στὰ χωριὰ της. Ἡ γιορτὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὶς 4 τὸ πρωὶ τῆς παραμονῆς, ὅποτε σχηματίζονται διαφορὲς παρεες μικρῶν παιδιῶν, ποὺ γυρίζουν τὰ σπιτία μὲ διάφορα ὄργανα τοῦ τόπου καὶ τραγουδᾶνε τὰ κάτωθι περίεργα καλανδα, τὰ ὁποῖα ἀπευθύνονται ἰδιαιτέρως σὲ ὅλο τὸ φύλλο καὶ τὶς ἡλικίες.

Τῶν νεονύμων ἀναλόγως τοῦ φύλλου καὶ τῆς ἡλικίας:

*Ἄσ' ἀρχοντας ἐργάζομαι
σ' εὐγενικούς νὰ πᾶμε.
Κυρὰ μ' κυρὰ μ' κ' ἀρχόντισσα,
κ' ἀρχοντομαθημένη
Σὲ καλέον ἀρχόντισσες
στὴν ἐκκλησία νὰ πάγη.*

*"Ὅσο νὰ πᾶς κ' ὅσο νὰρθῆς
κ' ὅτισω νὰ γυρίσῃς
ἢ στρατὸς ῥόδα γέμισαν,
τὸ μοροπάτι μόσχο,
Κ' ἄς εἶν' πολλὰ τὰ ἔτη σας,
νὰ ζῆτε καὶ τοῦ χρόνου !..*

Στὰ σπιτία ποὺ ἔχουνε μικρὰ παιδιά, τραγουδιέται τὸ κάτωθι τραγοῦδι :

*Ἐνα μικρὸ μικρούτοικο,
σπορὶ-μαργαριτάρη,
Γιὰ πλέγε το γιὰ λούζε το
γιὰ τὸ σκολεῖο νὰ πᾶη
Κ' ὁ δᾶσκαλος τὸ καρτερεῖ,
μὲ τὴ χροσι τῆ βέγγα...
— Ἄ, βρε παιδί καλὸ παιδί,
ποῦνε τὰ γράμματά σου ;
— Τὰ γράμματά μου εἶν' στὸ σκολεῖο,
κ' ὁ νοῦς μου στὴν ἀγάπη,
κ' ὁ νοῦς μου παραπάρηκε
καὶ πάει στὶς μαυρομάτες !*

Σὸ τέλος κάθε τραγοῦδιου ὑπάρχει ἡ ἐπιδοδός, ποὺ ἀπευθύνεται στὴ νοικοκυρὰ τοῦ σπιτιοῦ γιὰ τὴν ἀμοιβὴ τῶν καλανδιστῶν. Ἡ ἀμοιβή, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνεταί σὲ εἶδος: Κάστανα, φουντούκια, ξυλοκεριτὰ, καρῦδια καὶ κατὶ κουλουρακία κερυδοστολιστά, σὲ σχῆμα μικροῦ περιστεριοῦ ποὺ λέγονται «κουλάκια»...
Νὰ κ' ἡ ἐπιδοδός :

*Κάστανα καλὰ, καρῦδια,
στοῦ παπὰ τὰ κεραιδιὰ
καὶ τῆς, παπαδιᾶς τὴν πόρτα.*

Γιὰ τοὺς «διαβασμένους» γενικῶς τὰ Κάλαντα εἶνε τὰ ἑξῆς :

*Γραμματικὸς καὶ λειτουργός,
καὶ φιλιτῆς κ' ἀναγνώστης,
ἔχει τὸν οὐρανὸ χαρτί,
τὴ θάλασσα μελανή.
Καὶ τὸ μικρὸ τὸ δάχτυλο,
κοιτῆλι δπου γράφει.
Καὶ σὺντρεκ τὸ δάχτυλο,
καὶ χύνη κ' ἡ μελανή.
Κ' ἀλλάξαν τὰ ρούχα του,
τ' ἄσπρα καὶ τὰ γαλάζια,
ἔβαλαν καὶ διατάλησαν
στὶς τρεῖς μεριεὶ τοῦ Κάστρου. (Κα-
[στοριάς].*

*Βρε στὸ Ντολτ ἄ, βρε στὸ Γσαοῖ
[[γεντιονὲς Καστοριάς]*

*βρε στὴν μεγάλη πόρτα...
— Φέριτε μουσικὲς, φέριτε δημοτικὲς
καὶ πλόντε τὸν ἀρένη.*

Στὰ σπιτία δὲ ποὺ ἔχουνε χορίτσια πάνω ἀπὸ δέκα χρονῶν, λενε τὰ ἑξῆς :

*Ἐδῶ ἔχουν κόρημ εὐμορφη,
πανώργια θυγατέρα,
τὴν προξενοῦν γιὰ βασιλιά,
τὴν προξενοῦν γιὰ ῥήγα.
Δεν θέλει γυιὸ τοῦ Βασιλιά,
δὲν θέλει γυιὸ τοῦ Ῥήγα.
μόν' θέλει γυιὸ τοῦ Καπετάν,
πῶχει πολὺ βλουαῖδι (περιοισιάν).
Ἐχει ἀμπέλια δῶδ κα,
χωράφια δεκαπέντε
ἔχει καὶ μύλους δεκαοχτὸ,
μύλους καὶ μυλωνάδες...*

Οἱ ἀργάτες τῶν γουναρικῶν, (ἢ

Καστοριά εἶνε πόλις τῶν γουναρικῶν), τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων, πᾶνε ἀπὸ τὸ πρωὶ στὰ σπιτία τῶν προῖσταμένων των, καὶ φιλεῦνται κάστανα, καρῦδια, γλυκὸ καὶ μαστίχα, καὶ γλεντοῦν καὶ τραγοῦδοῦν ἕως τὸ μεσημέρι.

Τὸ ἀπόγευμα ἐργάζονται λίγο κ' ἔπειτα κόβουν, ὅλο τὸ δωδεκαήμερο τῆς ἐργασίας των.

Στὴ Καστοριά, Χρούπιστα, Κλεισοῦρα, Νεσέσκα, Φλώρινα καὶ ὅλη σχεδὸν τὴν Δυτικὴν Μακεδονία, ὁ κόσμος μασκαρεύεται ὅλο τὸ Δωδεκαήμερο !..

Στὴ Χρούπιστα τὴ νύχτα τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, ὅλοι εἰ κάτοικοι μένουν ἀγρυπνοὶ. Τὰ παιδιά ἐφοδιασμένα μὲ μακρὰ δαυλιά, ποὺ πρέπει νὰ τὰ βγάλουν ἀναμμένα ἀπὸ τὴ φωτιὰ γυρίζουν ὅλα τὰ σπιτία, χτυποῦν τὶς πόρτες δυνατὰ, μὲ τὶς αὐτοσχέδιες αὐτὲς μαγγοῦρες καὶ τραγοῦδοῦνε τὰ ἑξῆς :

*Κολλίτα, κοτιλίνα,
σοῦρου βαρσιλίνα.
Κοιτὸ σκολι μᾶς ἔφαγε,
καλὴ κουλοῦρα, δῶσ' μας.*

*Νὰ μὴν τοακίσω τὸ θυεῖ,
θῆρα καὶ παραθύρι
κοί θὰ σοῦ πῶ τὰ Κάλαντα
Ἄθλιο Χριστὸς Γενεῖται.
Γενεῖται καὶ βαπτίζεται,
στοὺς οὐρανοὺς πηγαίνει.
Οἱ Ἄγγελοι τὸν χαίρουνται,
καὶ οἱ Δαιμόνοι σκαζοῦν
Καὶ τὰ σῖδρα σφραγκιάζουν (;)
καὶ οἱ σὲς καλὰ νὰ ζῆσις
καὶ τῶρα καὶ τοῦ χρόνου !*

Τὰ καλαντὰ αὐτὰ παῦνον ὅταν σημαίνει ἡ καρπῆνα τοῦ Ὁρθρου τῆς παραμονῆς.
Στὴν ἐκκλησία τότε πηγαίνουν μόνον τὰ χοριτσιακί, ποὺ ἔχουν ἡλικία 5-17 ἐτῶν καὶ ἡ παντρεμὲνες καὶ μεταλαβιοῦν. Ἄντρες καὶ χοριτσια μεγάλα, δὲν πηγαίνουν. Οἱ ἄλλοι μεταλαβιοῦν τῶν Χριστουγέννων τὸ ραῖ.

Τὸ Χριστουγεννιάτικο τραπέζι, μένει στρωμένον κ' ἀλείφαρον καὶ τὶς τρεῖς ἡμέρες τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Μόνον τὰ φαγητὰ ἀνανεύονται.
Τὸ ἀπόγευμα δὲ τῆς τρίτης ἡμέρας, γίνεταί ὁ χορὸς τῶν χοριτσιῶν στὴν κεντρικὴ πλατεῖα καὶ τὸ... νυφωδιᾶλεγμα !
Ἡ μασκαράτες ὅμως ἐξακολουθοῦν, ὅλην τὴν ἐβρουάδα.
Ὁ κ. Χρυσὸς, ἀπ' τὸ Ἀπέξαρτι

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

ΜΑΧΗ ΓΙΑ ΜΕΤΑΞΩΤΕΣ ΚΑΛΤΣΕΣ

Μιὰ πρωτοφανὴς μάχη ἔγινε στὴ Νέα Ὑόρκη πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, τὴν ὁποῖαν ἐπροκάλεσαν μερικὰ ζευγάρια μεταξωτὲς κάλτσες.
Ἴδου τὸ ἱστορικὸν τῆς μάχης αὐτῆς :

Ἐνα μεγάλο κατὰστημα τῆς Νέας Ὑόρκης ἔκανε ὀριστικὴ διάλυσι. Καὶ ἐπειδὴ ἐβριζετο νὰ ξεπουλήσῃ τὰ ἔμπορεύματά του, ἐδήλωσε πὸς κάθε κυρία ποὺ θὰ ἀγόραζε ἔμπορεύματα ἐνὸς δολλαρίου, θὰ ἐπαίρνε δωρεάν ἕνα ζευγάρι μεταξωτὲς κάλτσες.

Εἶνε περιττὸν νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ ἀπρόοπτη αὐτὴ δὴλώσις ἐπροκάλεσε πρωτοφανὴ συρροὴ θηλυκόκοσμου στὸ κατὰστημα ποὺ διελύετο. Γιὰ νὰ μιοῦν μένα ἢ κυριεὲς ἐσκοτώνοντο κυριολεκτικῶς μεταξὺ τους. Τὰ ἱζάμια τῶν προθητῶν ἐπάσαν, εἴκοσι γυναῖκες ἐθαναιώθησαν καὶ ἐπὶ τοὺς ἐγχορῆσθη νὰ ἐπέμβῃ ἡ ἀστυνομία γιὰ νὰ μὴ κάποια τῆς.

Αὐτὰ ὅλα ἐγίνοντο τὸ πρωὶ. Πρὶν ὅμως βραδυοῦσα καλὰ-καλὰ, ὅλα τὰ ἔμπορεύματα τοῦ κατὰστηματος εἴχαν γίνεϊ ἀνάργαστα.

Η ΑΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
(Εἰκὼν τοῦ Δέφραγγερ)